

BASIN

AÇIKLAMASI

2012 Yılı Avrupa Yükseköğretim Alanı:

Bologna Süreci

Uygulama Raporu

BAĞLAM

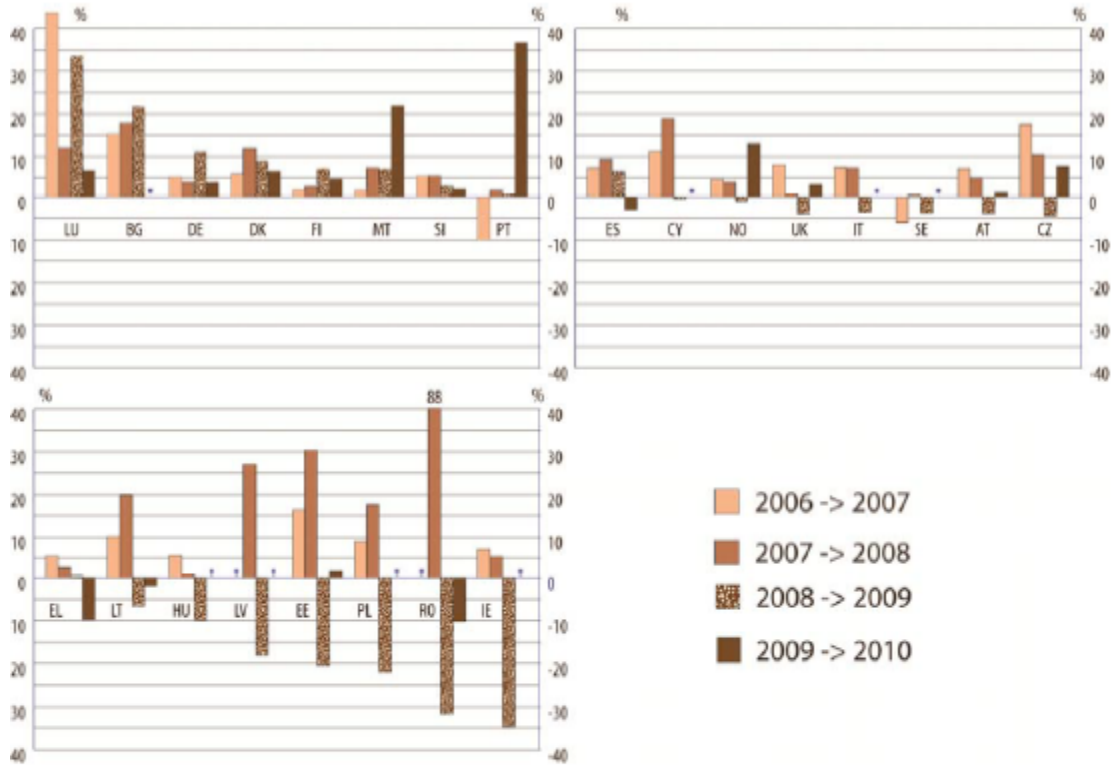
Bologna Süreci Uygulama Raporu, Eurostat, Eurostudent ve Eurydice tarafından sürdürülen bir çabanın ürünüdür ve Bologna Sonrası Çalışma Grubu (BSÇG) tarafından denetlenmektedir. İlgili rapor, uygulama sürecinin 2012 yılındaki durumunu 2011 yılında çeşitli kaynaklar kullanılarak toplanan veriler ışığında ele almaktadır. Dolayısıyla, rapor, bağlamsal olduğu kadar istatistiksel ve nicel veriler de sunmaktadır.

2012 yılında yükseköğretim manzarası, Bologna süreci tarafından bir takım değişiklikler yaşamıştır. Tüm ülkeler, Avrupa Yükseköğretim Alanının ortaya çıkmasına olanak tanıyan önemli değişiklikler yapmıştır. Yükseköğretim yapıları değiştirildi, kalite güvence sistemleri geliştirildi, hareketliliği kolaylaştırmak için çeşitli mekanizmalar oluşturuldu ve yükseköğretimin toplumsal yapısına ilişkin çeşitli konular belirlendi. Gönüllülük esasına dayanarak, projenin ana hatları, 47 yükseköğretim sisteminin ortak amaçlarını benimseme konusunda görüş birliğine vardılar.

Bologna süreci, düzensiz zamanlarda var olmaya devam etmektedir. Son zamanlarda, yükseköğretime ilişkin zorluklar artmıştır. AYA ülkeleri, farklı bağlamlardaki çeşitli reformları uygulamaya koymaktadır. Öğrenci sayıları büyük ölçüde değişiklik göstermektedir. Rusya, tüm AYA'nın öğrenci nüfusunun %25ini kendi bünyesinde barındırmaktadır. Rusya, Türkiye, Ukrayna, Almanya ve Birleşik Krallıktaki öğrenciler toplam AYA öğrenci nüfusunun ise %50den fazlasını oluşturmaktadır. Ayrıca, demografik değişiklikler, birçok ülkeyi ilgilendirirken, bazıları gelecek yıllardaki öğrenci nüfusundaki artışlarda karşı karşıya kalmak durumunda olacaktır. Diğer ülkeler ise, sayılarda düşüş yaşayacaklardır. Bu nokta özellikle, AYA bünyesindeki farklı bölümlerdeki reformların uygulanması aşamasında dikkate alınmalıdır.

Yükseköğretim kurumlarının finansmanına ilişkin farklılıklar bulunmaktadır. Bazı ülkelerde, tüm yükseköğretim kurumları, devlet kaynaklarınca finanse edilirken, diğerlerinde özel kurumların oranı daha büyüktür. Ayrıca, devlet harcamalarının seviyeleri, AYA bünyesinde de büyük oranda çeşitlilik göstermektedir. Devlet harcamaları, 2008 yılından sonra bazı ülkelerde büyük oranda artarken, diğerlerinde önemli bütçe kesintileri bulunmaktadır. Genel olarak, bu zamana kadar krizin sonucu, yükseköğretimdeki devlet harcamalarında bir düşüşün meydana gelmesidir.

Şekil 1.10: 2006 ile 2010 yılları arasında yükseköğretime ayrılan devlet harcamalarındaki yıllık değişiklikler

	LU	BG	DE	DK	FI	MT	SI	PT	ES	CY	NO	UK
2006-2007	43.7	15.4	5.3	5.8	2.3	2.2	5.5	-10.1	7.3	11.1	4.6	7.6
2007-2008	12.1	17.8	4.1	12.1	3.0	7.3	5.5	2.2	9.3	19.0	4.3	0.8
2008-2009	33.5	21.7	11.0	9.4	7.1	7.0	3.1	0.5	6.4	-0.5	-0.9	-3.5
2009-2010	6.7	:	3.7	6.5	4.7	22.0	2.5	36.7	-2.9	:	12.7	3.5
	IT	SE	AT	CZ	EL	LT	HU	LV	EE	PL	RO	IE
2006-2007	7.4	-5.9	7.2	17.5	5.6	10.1	5.8	:	16.4	9.1	:	7.2
2007-2008	7.3	0.4	4.8	10.5	2.9	19.8	1.0	27.1	30.3	17.6	88.3	5.5
2008-2009	-3.6	-3.8	-3.9	-4.4	0.3	-6.6	-10.0	-18.5	-20.6	-22.0	-31.7	-34.6
2009-2010	:	:	1.6	7.6	-9.7	-1.9	:	:	2.1	:	-10.2	:

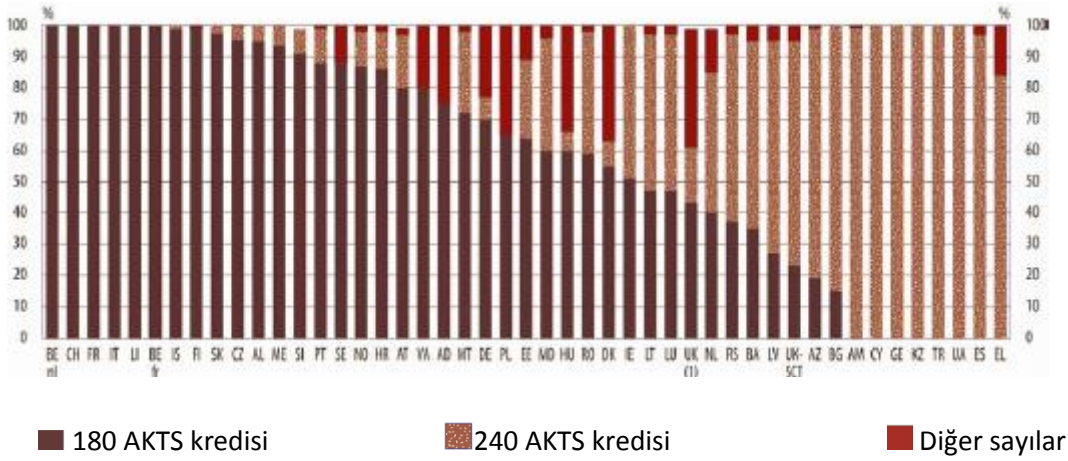
Notlar: Her grup içinde, veriler, 2008-2009 yılları arasındaki değişiklik derecelerine göre düzenlenmektedir.

Kaynak: Eurostat (ulusal hesaplar, devlet finans istatistikleri, COFOG)

DİPLOMA VE NİTELİKLER

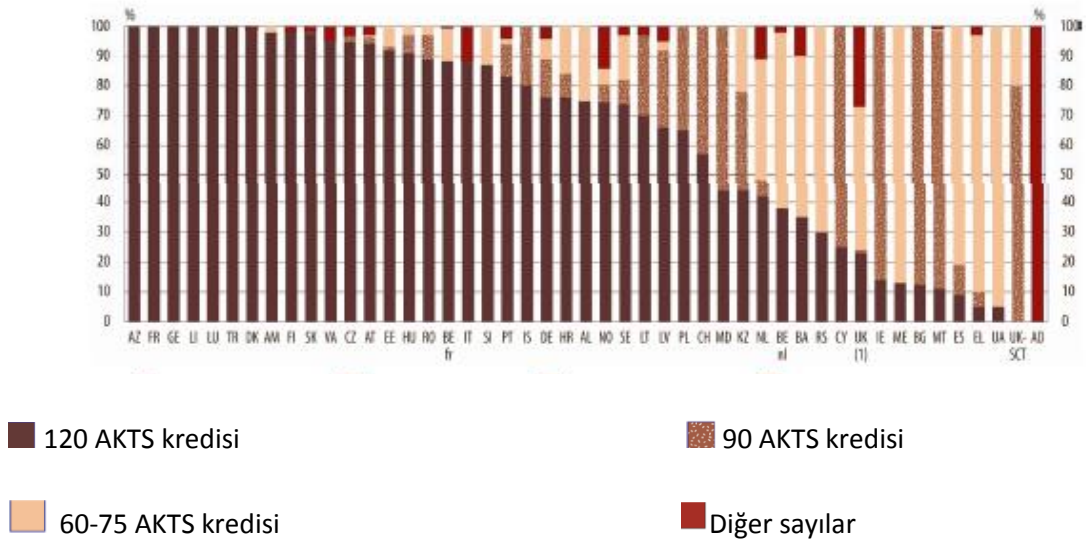
Kolayca karşılaştırılabilir ve okunabilir lisans dereceleri benimseme ve iki aşamadan oluşan bir sistem oluşturmak 1999 Bologna Bildirisindeki iki önemli adım olarak belirtilmiştir. Önce 29 ülke tarafından imzalanan, şimdilerde ise 47 ülkede birden uygulanmakta olan bu bildiri, Avrupa Yükseköğretim Alanını oluşturan temel kaynaklardan biridir. Peki, bu önemli bildirinin uygulanması ne kadar başarılı olmuştur?

180, 240 ve diğer kredi sayılarına sahip olan birinci aşama programlarının oranları, 2010/11

Kaynak: BSÇG anketleri

60, 75, 90, 120 AKTS kredi yüküne sahip ikinci aşama programlarının oranları, 2010-2011

Kaynak: BSÇG anketleri

Ülkelerin yarısından fazlasında, Bologna'nın iki aşamalı sistemiyle uyumlu olan programlarda okuyan öğrencilerin oranı %90dan daha fazladır ve bu oran dışında kalanlarda ise %70-89 olarak kaydedilmektedir. Aynı zamanda, neredeyse tüm ülkeler, AB ve/veya ulusal yasaların- 2005/36/EC- beş-altı yıllık eğitim gerektiren uzun programlarına entegre olmuş durumdadır. Bu eğitim programları: tıp, diş hekimliği, eczacılık, mimarlık ve veteriner hekimliği, bir noktaya kadar da olsa mühendislik, hukuk, teoloji, psikoloji ve öğretmen yetiştirme. Daha ender olarak ifade edilebilecek olan programlar ise, sanat, fen bilimleri ve diğerleridir. Bu uzun programlar tutulmuş olsa da, Bologna sürecinin etkisi her zaman varlığını sürdürmektedir. Dahası, Bologna araçları olarak da değerlendirilen AKTS ve Diploma Ekleri de uygulanmaktadır.

AYA'da hem birinci hem de ikinci aşamaya yönelik tek bir model bulunmamaktadır. Birinci aşamada, birçok ülke, 180 ve 240 AKTS'nin birleşimini uygulamaktadır. İkinci aşamada ise, en yaygın olarak kullanılan model, 120 AKTS modelidir. 180+120 AKTS kredisi ("3+2") modeli en yaygın olarak uygulanan model olarak dikkat çekmektedir. Ancak, diğer kombinasyonlar da AYA'da kullanılmaktadır.

Eğitim yapılarına yönelik olan değişiklikler, toplumsal ve eğitimsel amaçlara ulaşmak için yapılmıştır. Bu bağlamda, rapor, ikinci aşamada eğitimlerine devam eden birinci aşama öğrencilerinin payındaki farklılıkları göstermektedir. Bazı ülkelerde, birinci ve ikinci aşama arasındaki direk ilerlemenin yüksek seviyelerde olması, ilk aşamanın, iş pazarına erişim sağlamada bir nitelik olarak yeterli olmadığı yönünde bir görüş ortaya koymaktadır.

Bologna süreci bağlamında, öğrenci-temelli sistemlere yönelik geçiş sürecine yardımcı olunması için bir takım araçlar geliştirilmiştir. Bunlar arasında, AKTS, Diploma Eki ve Ulusal Nitelikler Çerçevesi sayılabilir. Bu araçlar, hala gelişmeye devam ederken, kullanımları sistematiklikten son derece uzaktır. Başarılı olmak için, bu araçların, öğrenme çıktıları temelli bir yaklaşımla yükseköğretim hizmetlerinin sağlanmasına ve öğrencilerin sahip olması gereken niteliklerinin kabul görmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum da, daha giridi-temelli bir yaklaşımla çelişmektedir. Öğrenme çıktılarına yönelik yaklaşım, zaman alan bir kültürel dönüşümün ürünüdür. Bu konunun gelecek yıllarda dikkate alınması gerekmektedir.

Rapor, ayrıca, niteliklerin kabul edilmesini son derece problemlili bir alan olarak görmektedir. Problemler artık kabul edilmenin yasal çerçevesi ile ilgili değildir. Ülkeler, kendi temel ilkeleri doğrultusunda ulusal yasalarını oluşturmaktadır. Ancak, ülkelerin çoğunda, yükseköğretim kurumları yabancı niteliklerin kabul edilmesine yönelik kararları almaktadır. Bu kararları bizzat alan bireylerin yasal düzenlemelere ilişkin yeterli bilgisi olmayabilir. Bazı durumlarda, kredi veya yabancı niteliklerin

değerlendirilmesi noktasında da yeterli olmayabilir. Dolayısıyla, Lizbon Tanınma Konferansının ilkelerini, kurumsal düzeyde uygulanabilir hale getirmek en önemli zorluklardan biri olarak kalmaktadır.

KALİTE GÜVENCESİ

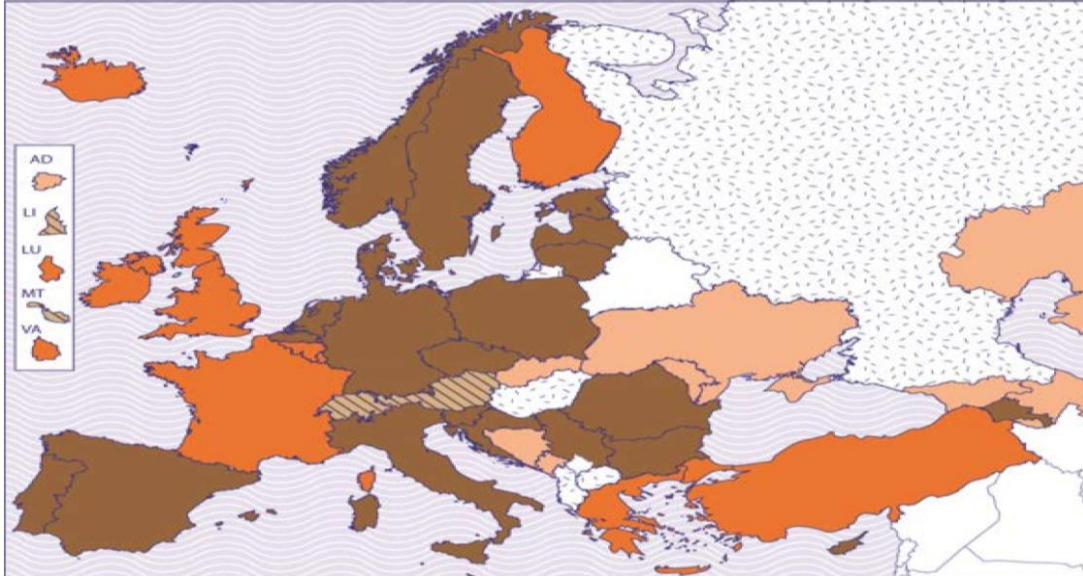
Bologna Sürecinin 1999 yılında yürürlüğe girmesinden bu yana, Avrupa'daki dış kalite güvencesinde hızlı bir dönüşüm yaşanmaktadır. Yükseköğretimin kalitesini geliştirmek ve kalite güvence sistemleri oluşturmak, tüm ülkeler değilse de birçok ülke için birinci önceliktir. Yükseköğretim Alanının geliştirilmesi, paydaşlar arasındaki güveni geliştirerek kalite güvencesi sistemleri için bir katalizör görevi görmektedir. Avrupa Standart ve Ana Hatları, 2005 yılında benimsenince, bu noktadaki gelişmeler için Avrupa işbirliğine büyük önem verilmeye başlandı. Yükseköğretim için Avrupa Kalite Güvencesi sadece üç yıl sonra kuruldu ve 2012 Ocak'a kadar 13 ülkedeki 28 birim bu sisteme kaydedildi.

Bazı AYA ülkelerinin pratikte dış kalite güvence sisteminin bazı biçimlerini kurmuş olmasına rağmen, sistemlerin arkasında bulunan felsefe ve yaklaşımlar nazarında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Ortak Standart ve Ana Hatların benimsenmesine rağmen, sistemler hala kendi yapılarında oldukça çeşitlidir.

Bir diğer önemli ayrım ise, kalite güvencesinin temel odağının kurumlar veya programlar mı yoksa her ikisine birden mi olacaktır. İkinci durum söz konusu olduğunda, kalite birimi veya ulusal birimlerin programın çalışması için kurumlara ne dereceye kadar izin vereceği de değerlendirilmesi gereken konulardandır. Bazı ulusal sistemler, bu gerçeği her ne kadar karmaşık bir hale getirirse de (örneğin, hükümetlerin lisans programlarını merkezi seviyede düzenlemesi), bu sistemler, kalite güvencesine yaklaşım konusunda oldukça iyi bir tablo çizmektedir.

AYA bünyesinde bulunan ülke, bu sınıflandırmayı kullanmaktadır. Aslında 21 sistem, karar-alma güçlerini bünyesinde barındıran ulusal birimler kurmuştur. Bunların içinde, birimlerin kararlar için önerilerde bulunduğu ve hükümetin alınan tüm karardan birebir sorumlu olduğu ülkeler de bulunmaktadır. On bir sistem ise, daha çok öneride bulunan bir yapıya sahip olan birimlere sahiptir. Toplam dört ülke (Avusturya, Lihteystan, Malta ve İsviçre) farklı yapıları bünyesinde barındıran farklı birimlerin bulunduğu karmaşık bir duruma işaret etmektedir (Şekil 3.1).

Kalite güvencesi birimlerinin yapmış olduğu dış değerlendirmenin ana sonucu, 2010/11

- Bakanlık veya hükümete bağlı birim
- İzin verme kararları
- Diğer
- Öneri
- Veri bulunmamaktadır

Kaynak: BSÇG Anketi

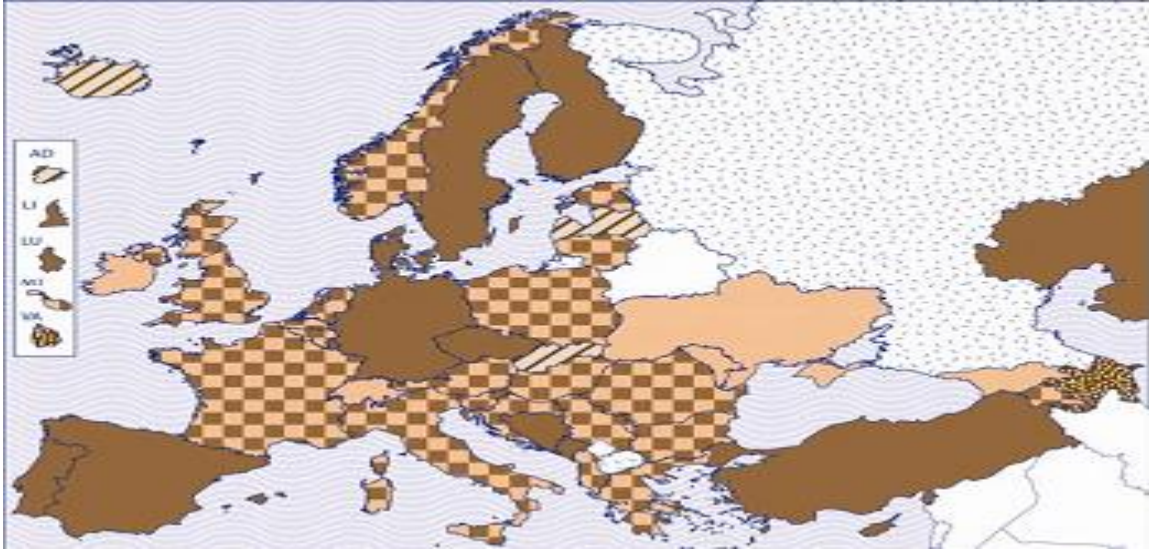
Bologna sürecinin başlamasından beri meydana gelen büyük gelişmelere rağmen, birçok önemli sorun hala varlığını korumaktadır. Dış kalite güvencesinden sorumlu olan devlet yetkililerince kurulan birimdir. Birimler, yükseköğretim kurumlarının özerkliğini garanti etme noktasında güçlü bir rol oynamaktadır. Ayrıca, bu kurumların, kalite güvencesine ilişkin belirli amaçları bulunmaktadır. Diğer paydaşlarının katılımı, gelecek yıllarda da geliştirilmelidir. Ayrıca, Avrupa Kalite Güvencesi Biriminin varlığına rağmen, birçok ülke hala yükseköğretim kurumlarına ülke dışındaki birimlerce denetlenme izni vermemektedir.

TOPLUMSAL BOYUT

Toplumsal boyut, nüfusların çeşitliliği tarafından herkesin yükseköğretime eşit şekilde girmesi ve başarılı bir şekilde tamamlaması olarak tanımlanmaktadır. Öğrencilerin desteklenmesi konusunda bir zorunluluk gündeme getirilmiştir. AYA'nın oluşturulmasındaki toplumsal boyuta yapılan sayısız vurguya rağmen, 2007 yılına kadar önemli bir ilerleme kaydedilememiştir. 2007 yılında, Londra'da, bakanlar, genel bir tanım çerçevesinde toplanmış ve atılması gereken adımları belirlemişlerdir. "Her seviyede yükseköğretimden faydalanmaya hak kazanan ve bu eğitimlerini tamamlayan öğrenciler, nüfuslarımızın çeşitliliğini yansıtmak durumundadır". Bakanlar, ayrıca, " öğrencilerin ne olursa olsun eğitimlerini tamamlamaları ve oluşabilecek toplumsal ve ekonomik altyapı sorunlarının asla bir engel teşkil etmemesi gerektiğini" belirtmişlerdir .

Avrupa yükseköğretimde son on yıl içinde meydana gelen en önemli değişikliklerden birinin sektörün büyük oranda artmasına rağmen, bu büyümenin tüm toplumsal gruplarca eşit olarak hissedilememesidir. Ancak, neredeyse tüm AYA ülkeleri, bu konuyla yakından ilgilenmektedir. Bunu yaparken de çeşitli politikalar uygulamaktadırlar. Çoğu, seçilmiş toplumsal gruplara odaklanan politik adımlarla tüm öğrencileri amaçlayan genel önlemleri birleştirmektedir. Bu önlemler arasında çoğunlukla maddi destek şemaları, yükseköğretime alternatif erişim yollarının yanı sıra sınıf dışı etkinlikleri ve rehberlik ve danışmanlık hizmetleri bulunmaktadır.

Yükseköğretime katılımı artırmak için ulusal düzeyde uygulanan politikalar, 2010/11

■ Toplumun tümü tarafından temsil edilmeyen gruplar belirlenir ve bununla ilgili gerekli önlemler alınmaktadır.

■ Yükseköğretimde katılımı artırmak ve genişletmek için genel bir politika bulunmaktadır.

🗺️ Farklı bir yaklaşım benimseyen ülkeler

📊 Yükseköğretim politikalarında katılımı hedeflemeyen ülkeler

📄 Veri bulunmamaktadır.

Kaynak: BSÇG Anketi

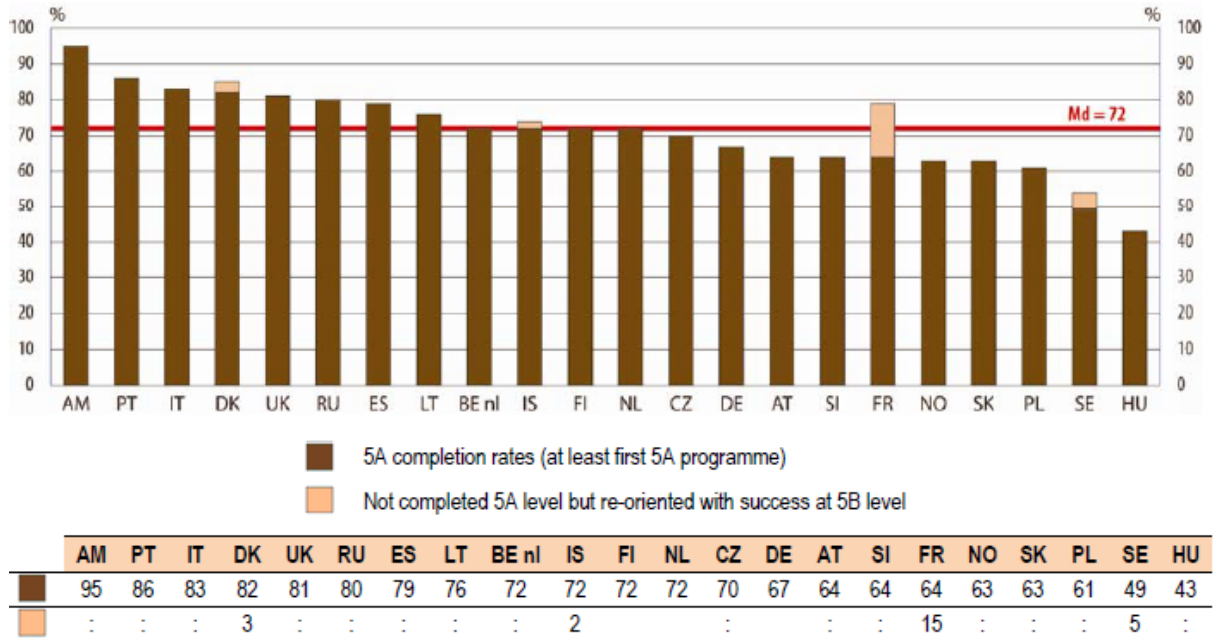
Toplumsal boyut, maddi düzenlemelerle ilgili olarak ulusal uygulamalarla son derece ilgilidir. Avrupa Yükseköğretim Alanı, destek ve ücret sistemleri açısından çeşitlilik sunmaktadır. Bu gerçeklikler, hiçbir öğrencinin harç ödemediği ve çoğunun maddi destek aldığı ve azının maddi destekten faydalandığı durumlarla örtüşmektedir. Aradaki ülkeler ise, son derece farklı yapılara sahiptir. Dolayısıyla, AYA bünyesindeki öğrenciler, farklı toplumsal ve ekonomik koşullar altında eğitimlerini sürdürmektedir.

Bu sistemlerin öğrencilerin ihtiyaçlarını ne dereceye kadar karşılayacağı onlara hangi noktaya kadar yeterli hizmeti sunacağı ve bu yolda ilerleme kaydedeceği toplumsal boyut açısından son derece önemli bir konudur. Rapor, öğrenci hizmetlerinin, heterojen bir yapıyla oluşturulduğunu ortaya koymaktadır. Merkezi yetkililerce sağlanan bilgiler birçok AYA ülkesinde yükseköğretim kurumlarının öğrenci sunduğu hizmetlerin son derece kısıtlı olduğunu ortaya koysa da, raporlama, bu hizmetlerin tüm öğrenciler için mi geçerli olup olmadığını tam anlamıyla yansıtmamaktadır. Verilerin eksikliği ise gelecek yıllarda ivedilikle çözülmesi gereken bir konudur.

ETKİLİ SONUÇLAR VE İSTİHDAM EDİLEBİLİRLİK

AYA bünyesinde, giderek artan nüfus, yükseköğretim niteliklerin başarmaktadır. Ancak, yükseköğretime başlayan bireylerin hepsi ne yazık ki eğitimlerini tamamlamamaktadır. Veriler, tam anlamıyla kusursuz değilken, yükseköğretime yeni başlayan bireylerin %60'ından fazlasının tüm sistemlerde mezun olabildiğini belirtmektedir. Ancak, öğrencilerin çok az bir oranı mezun olmadan önce okuldan ayrılmaktadır. Ayrıca, çok az sayıdaki ülke ise, eğitimlerin tamamlanmaması gibi konularla ilgilenen ulusal stratejileri benimsemiştir. Bazı ülkelerde ise, bu problemle ilgilenmek için herhangi bir önlem bulunmamaktadır.

Yükseköğretim A programlarındaki tamamlama oranları (%), 2008

■ 5A tamamlama oranları (en azından ilk 5A programı)

■ Tamamlanmamış 5A seviyesi ancak 5B seviyesinde başarı ile yeniden düzenlenmiştir.

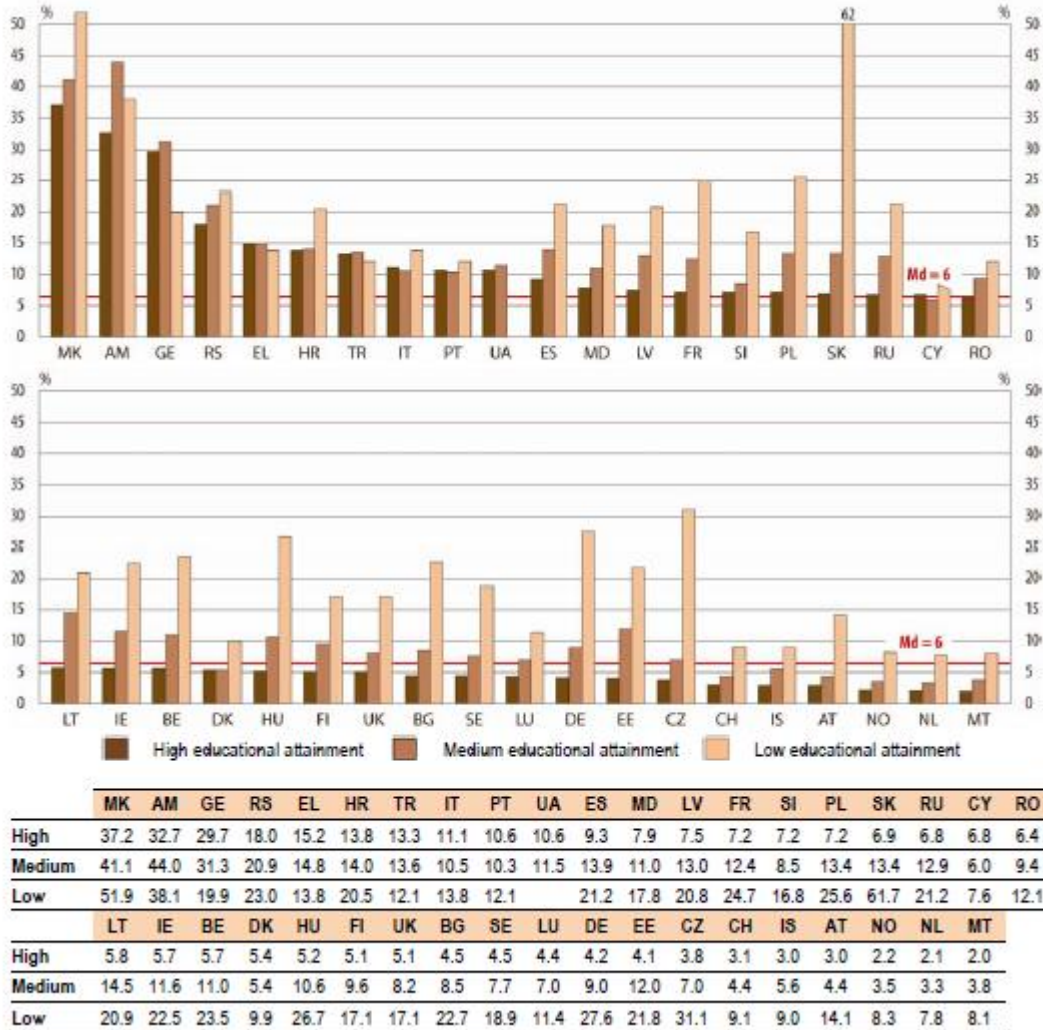
Notlar: Kısımlar arası birim: Avusturya, Belçika (Flaman Topluluğu), Macaristan, Litvanya, Polonya, Portekiz, Slovakya, Birleşik Krallık ve Rusya. Doğru birim: Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Almanya, İspanya, Finlandiya, Fransa, İzlanda, İtalya, Hollanda, Norveç ve İsveç. Bilinmeyen yöntem: Ermenistan.

Kaynak: Eurostat, UOE.

“İstihdam edilebilirlik” kavramı politik tartışmalarda çoklukla kullanılsa bile, durumun daha iyiye mi yoksa kötüye mi gittiğini tam anlamıyla söyleyebilecek göstergeleri tanımlamada çeşitli problemler bulunmaktadır. Bunun yerine, ilgili veriler, daha düşük eğitim kazanımlarına sahip bireylere ilişkin yükseköğretim mezunları için iş pazarının durumunu yansıtmaktadır.

İşsizliğe ilişkin istatistiksel bilgiler, yükseköğretim lisans diplomasına sahip olmanın birçok ülkede genç nüfusun işe girme olasılığını artırdığını göstermektedir. Benzer şekilde, tüm ülkelerde, yüksek eğitim kazanımlarına sahip olan bireyler, ortaöğretim mezunlarından çok daha hızlı bir şekilde iş bulmaktadır. Ancak, yükseköğretim mezunları arasında çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Son üç yıl içinde mezun olan öğrenciler iş pazarına giriş noktasında çeşitli sorunlarla karşı karşıya gelmektedir. Aslında, AYA ülkelerinin yarısında, son yıllarda mezun olanların işsizlik oranı %10dan daha fazladır.

Cinsiyet ve eğitim kazanımları seviyelerine göre 20-34 yaş aralığındaki bireylerin işsizlik oranı (%), 2006- 2010

Notlar: Veriler, Gürcistan ve Ukrayna 2010 verilerine işaret etmektedir. Bu nedenden dolayı, Bologna medyanı, bu iki ülkeyi de kapsamaktadır.

Veriler, en ortalama ve küçük ülkelerdeki örneklere dayanmaktadır. Cinsiyete ilişkin güvenilirlikteki problemler, İrlanda, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, İsviçre ve Makedonya Yugoslavya Cumhuriyeti için de geçerlidir.

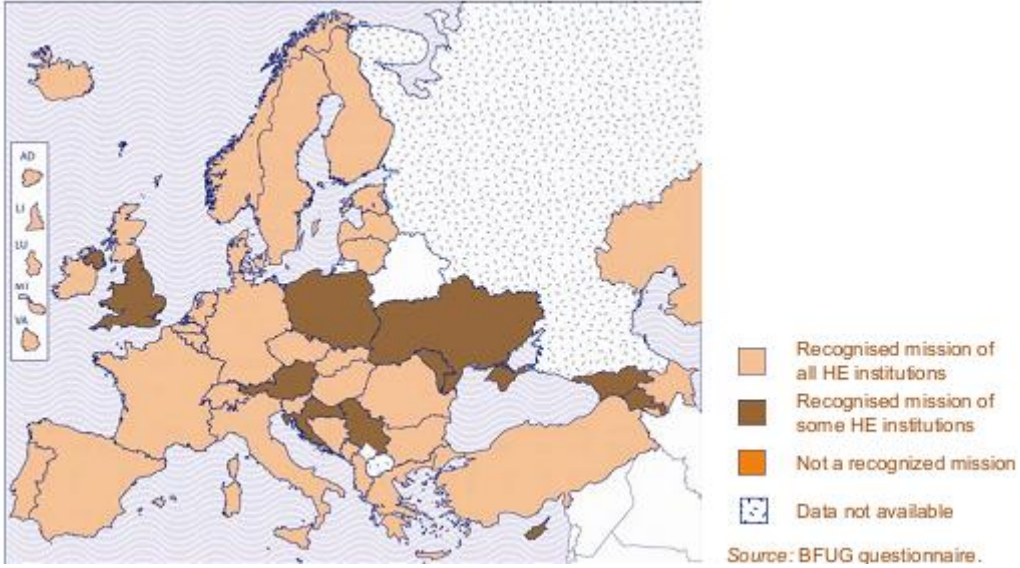
Veriler, yüksek eğitim seviyesine sahip olan bireylerin işsizlik oranına göre düzenlenmektedir

Kaynak: Eurostat, İş Gücü Anketi (İGA).

YAŞAM BOYU ÖĞRENME

Yaşam boyu öğrenme kavramı, çeşitli yerel, bölgesel veya ulusal yorumlara açıktır. Ancak, yaşam boyu öğrenme, AYA ülkelerinin %75'inden daha fazla sayıdaki ülkede tüm yükseköğretim kurumlarının önemli görevlerinden biridir. Diğer AYA ülkelerinde ise, en azından bazı yükseköğretim kurumlarının önemli görevleri arasındadır.

Yükseköğretim kurumlarının geçerli bir görevi olarak yaşam boyu öğrenme, 2010/11

- Tüm yükseköğretim kurumlarının geçerli görevi
- Bazı yükseköğretim kurumlarının geçerli görevi
- Geçerli bir görevi değil
- Veri bulunmamaktadır

Kaynak: BSÇG anketi

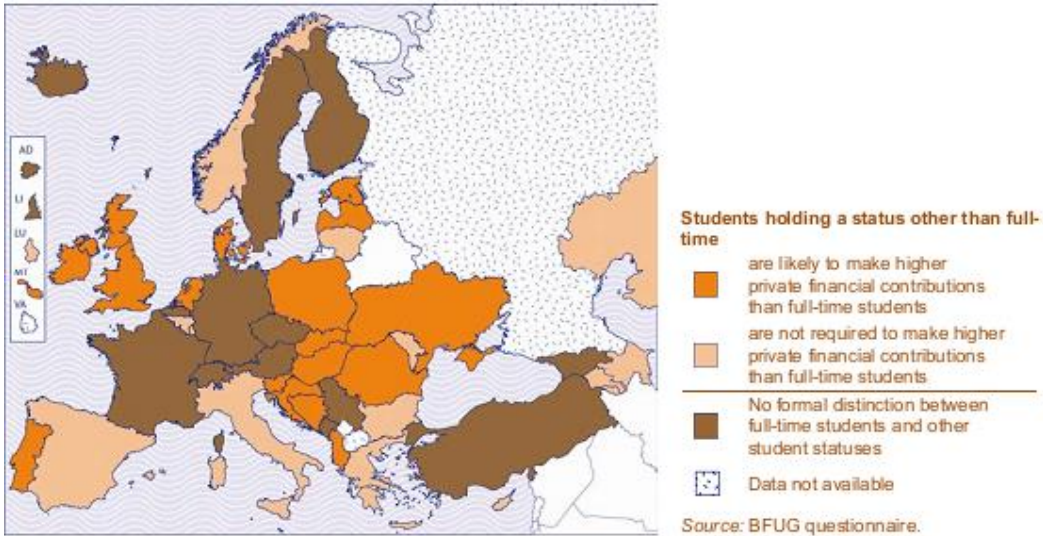
Birçok ülke, yükseköğretim programlarının esnek bir şekilde yayılmasına yönelik bir ihtiyaç görerek, çeşitli adımlarla bu konuya değinmektedir. Bazı ülkelerde, yaşam boyu öğrenme çeşitli etkinlikleri bünyesinde barındırırken, diğerlerinde hareket alanı nispeten sınırlıdır. Bütün olarak ele alındığında ise, yükseköğretimde yaşam boyu öğrenme, bir ülkeden diğerine değişiklik gösteren çeşitli unsurları bünyesinde barındıran eğitim hizmetlerini değişik türlerinin bir mozaiği olarak ortaya çıkmaktadır. Maddi açıdan ele alındığında ise, yükseköğretimde yaşam boyu öğrenme farklı kaynakları içermektedir. Yükseköğretim kurumları, kendi yaşam boyu öğrenme hizmetlerini karşılamak için

bloke hesaplardan yararlanmaktadır. Çoğunlukla, kurumlar, yaşam boyu öğrenme etkinliklerini kendi bütçelerinden finanse etmektedir. Yaşam boyu öğrenmenin devlet bütçesinden finans edilmesine ilişkin verileri toplamak son derece güçtür.

Yaşam boyu öğrenme, formel öğrenme dışındaki öğrenmenin geliştirilmesiyle son derece yakından ilişkilidir. Bu noktada ülkeler ikiye ayrılmaktadır. Ülkelerin ya önceki öğrenme deneyimlerini dikkate alan bir sistemi bulunmaktadır ya da bu alandaki çalışmalarına henüz başlamamışlardır. Çok az sayıda ülke ise tam ortaya konuşlanmıştır. Bu da, bu konuya ilişkin politikalara gösterilen öneme rağmen, AYA bünyesinde sadece çok az gelişmenin meydana geldiğini göstermektedir.

Ülkelerin üçte ikisi, tam zamanlı öğrenci statüsü dışında resmi bir öğrenci statüsü de geliştirmiştir. Sıklıkla, bu tür öğrenciler (yarı zamanlı öğrenciler) yaşam boyu öğrenme ile ilişkilidir. Ancak, öğrenciler için formel bir statü çerçevesinde eğitimlerini sürdürmek özel yükseköğretim kurumlarının finansmanına ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla, alternatif öğrenci statülerinin varlığı, öğrencilerin kategorileriyle ilişkili olarak düzenlenen maddi düzenlemelerle yakından ilişkili olarak ele alınmalıdır.

Formel öğrenci statüsünün yükseköğretim çalışmalarına ilişkin maddi düzenlemelere etkisi, 2010/11

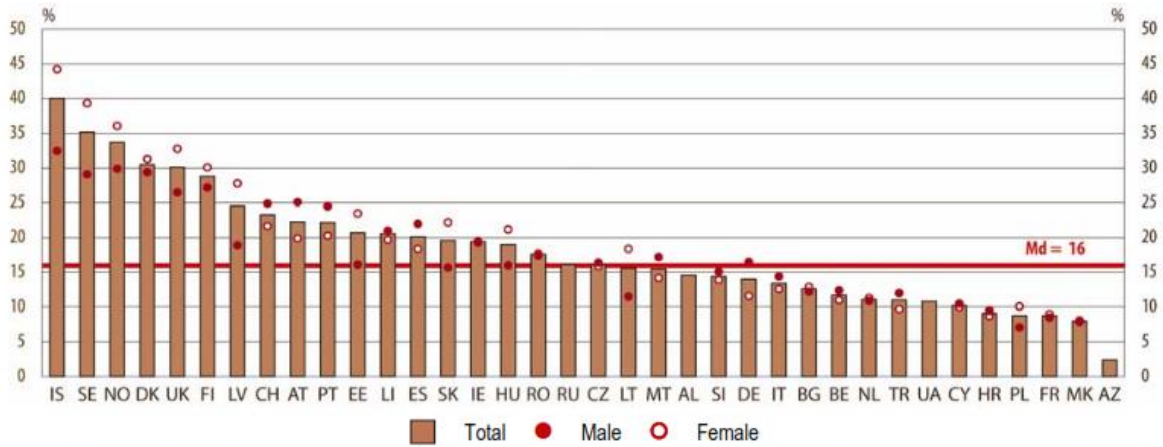
Tam zamanlı statü dışında bir statüye sahip olan öğrenciler

- Dark Orange:** tam zamanlı öğrencilerden daha fazla maddi katkısı bulunacaktır.
- Light Orange:** tam zamanlı öğrencilerden daha fazla maddi katkıda bulunması gerekmemektedir.
- Dark Brown:** tam zamanlı ve diğer öğrenci statüleri arasındaki formel ayrım bulunmamaktadır
- Light Blue:** veri bulunmamaktadır

Kaynak: BŞÇG Anketi

Formel yükseköğretim programlarındaki geleneksel olmayan öğrencilerin (özellikle olgun öğrenciler ve gecikmiş geçiş öğrencileri) katılım seviyelerine bakarak, raporun durumları büyük ölçüde değiştirdiği sonucuna ulaşılabilmektedir. Olgun öğrencilerin katılım oranları, bazı ülkelerdeki toplam öğrenci nüfusunun %2'si kadar azdır. Öte yandan, olgun öğrencilerin, toplam öğrenci nüfusunun yaklaşık üçte birini yansıttığı Birleşik Krallık ve Baltık ülkelerinde de durum oldukça benzerdir. Bu da, AYA ülkelerinin, “yaşam boyu öğrenmeyi uygulayan öğrencilerin” beklentilerini ve ihtiyaçlarını dikkate aldığını göstermektedir.

Yükseköğretime kaydolmuş öğrencilerin, toplam yaşa göre, 30 ve üstü yaşlara göre oranı

	IS	SE	NO	DK	UK	FI	LV	CH	AT	PT	EE	LI	ES	SK	IE	HU	RO	RU
Total	40.0	35.2	33.7	30.5	30.1	28.8	24.5	23.3	22.3	22.2	20.7	20.6	20.1	19.6	19.4	19.0	17.6	16.1
Male	32.5	29.1	29.9	29.4	26.5	27.2	18.9	24.9	25.1	24.5	16.1	21.0	22.0	15.7	19.5	16.0	17.4	:
Female	44.2	39.3	36.1	31.3	32.8	30.1	27.8	21.7	19.9	20.3	23.5	19.7	18.4	22.2	19.3	21.2	17.7	:

	CZ	LT	MT	AL	SI	DE	IT	BG	BE	NL	TR	UA	CY	HR	PL	FR	MK	AZ
Total	16.1	15.6	15.5	14.6	14.4	14.0	13.4	12.6	11.7	11.1	11.0	10.8	10.2	9.1	8.8	8.8	8.0	2.4
Male	16.4	11.5	17.2	:	15.1	16.5	14.4	12.2	12.4	10.9	12.0	:	10.5	9.5	7.1	8.5	8.1	:

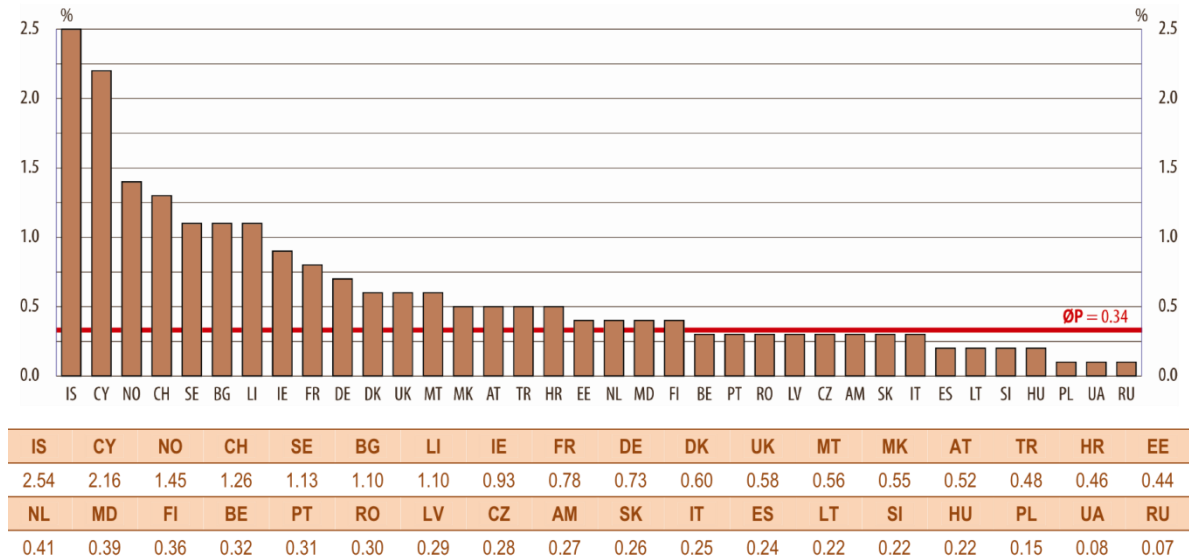
Kaynak: Eurostat, UOE.

HAREKETLİLİK

Öğrenci ve personel hareketliliğinin geliştirilmesi, bakanlar düzeyinde gerçekleşen toplantılarda da ele alınmıştır. 2009 yılındaki Leuven/Louvain-la-Neuve toplantısında, bakanlar, hareketlilik açısından AYA ülkelerinin ulaşması gereken hedefleri belirlemişlerdir. 2020 yılında, AYA bünyesinde mezun olanların en az %20'i bir öğretim yarıyılında yurtdışında geçirmiş olacaktır.

Şimdiki gerçekliği ölçen istatistiksel veriler, ne tam anlamıyla güvenilir ne de mevcuttur. Aslında, Erasmus programına ilişkin veriler, kredi hareketliliğine ilişkin tek güvenilir kaynak olma özelliğini taşımaktadır. Ancak, yöntemsel anlamdaki gelişmeler, özellikle kredi hareketliliği konusunda hareketliliğe ilişkin verileri ortaya koymak için kaydedilmiştir.

Yurtdışına giden öğrencilerin lisans hareketlilik oranı- Ülkede eğitim gören AYA dışındaki hareketlilik öğrencilerinin toplam öğrenci sayısına olan oranı, ülke bazında, 2008/09

Notlar: AYA bünyesinde bulunan aşağıdaki ülkeler dahil edilmemiştir. Arnavutluk, Andora, Bosna Hersek, Vatikan ve Karadağ.

Mezuniyet açısından yurtdışına giden öğrencilerin hareketliliği için, veriler, hareketlilikten yararlanan öğrencilerdence (eğitim görmek için başka bir ülkeye giden öğrenciler) yabancı öğrencileri (yabancı bir ülke vatandaşlığına ait olan öğrenciler) işaret etmektedir. Aşağıdaki ülkelere ilişkin veriler bulunmaktadır. Ermenistan, Azerbaycan, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Letonya, Lihteystan, Malta, Polonya, Rusya ve Türkiye.

Kaynak: Eurostat (Veri toplama).

Ŗu sıralar, iki ülke dışındaki tüm lkeler, Avrupa Yükseköğretim Alanında %10an daha az olan yurtdışı hareketlilik oranını göstermektedir. Ülkelerin çoğunun değeri %5in altındadır. Bu, AYA bünyesinde mezun olan öğrencilerin yurtdışı hareketliliği için de geçerlidir. Bu hareketlilik akışının ortalama oranı %2nin altındadır. AYA bünyesinde yurtdışına öğrenim için giden öğrencilerin hareketliliği ise %1den azdır. Ancak, Ŗekiller sadece lisans hareketliliğiyle ilgili olduğu için, kredi hareketliliğine ilişkin istatistiksel veriler dahil edilmeli ve %20lik oranının geçirdiği aşamaları değerlendirirken dikkate alınmalıdır. Erasmus programı çerçevesinde kısa dönemli eğilimlerin Ŗu anki görüntüsü 2020 yılına kadar %7lik bir oranı hedeflemektedir. Kredi hareketliliğine ilişkin diğer kaynaklar ise detaylı bir Ŗekilde incelenmelidir.

Rapor, ayrıca, hareketlilik akışının hem Avrupa hem de küresel anlamda Doğu-Batı yolunu izlediğini göstermektedir. AYA bünyesinde, Güney ve Doğu Avrupa, yurtdışına giden öğrencilerin çok daha fazla olduğunu belirtmektedir. Kuzey ve Batı Avrupa lkelerinde ise yurtdışından gelen ğrenci sayısı daha fazladır. Neredeyse hiçbir ülke, dengeli bir hareketliliğe sahip olduğunu belirtmemektedir. Akış benzer sayılara ulaşsa bile, ğrenci gönderen ve alan ülkeler büyük lde değişiklik göstermektedir.

Öğrencileri hareketlilikten yararlanma noktasında engelleyen temel nedenler, ülkeler ve Eurostudent tarafından belirtilmiştir. Ancak, birçok ülkenin, net stratejileri bulunmamaktadır. Benzer Ŗekilde, izleme mekanizmaları, Avrupa'nın birçok bölümünde eksiktir.